

Skagens Gren er i geologisk forstand en meget ung dannelse. Den opbygges udelukkende af løst sand og grus. Den er skabt inden for blot 7000 år og skifter stort set udseende fra dag til dag. Havet og vinden er de vigtigste landskabsdannende kræfter og sørger hele tiden for, at sandet og gruset er i bevægelse.

Skagens spids er en såkaldt odde. Den begyndte sin dannelse umiddelbart efter den landhævning, der fandt sted i Nordjylland efter istidens afslutning.

Grenen.

Det hele begyndte med en række strandvolde, der blev aflejret mellem det bagved liggende istidslandskab og et yngre, men nordligere beliggende område med ishavsaflejringer. Herved voksede det gamle og det unge landskab sammen via strandvoldssystemet, og der dannedes en langstrakt tange - en såkaldt odde.

I dag er Skagens Odde udsat for en kraftig nordgående bølge- og strømpåvirkning langs med Skagens vestside. Fra Hirtshals til Skagens spids hersker der en voldsom bølgebetonet sandtransport langs med kysten. Bølgerne og strømmen har fjernet store mængder sand syd for Hirtshals og fører det med sig mod nordøst. Her lægger det sig til ro, på grund af det pludseligt opståede læ omkring Danmarks nordligste punkt Nordstrand, der, så at sige, afbøjer strømningsretningen. Sandet aflejres derfor i det læ, der opstår mellem Nordstrand og Grenen. Det betyder, at landet vokser i øst-nordøstlig retning på bekostning af en borterosion langs Danmarks vestkyst syd for Hirtshals. Her transporteres årligt 1 million m³ sand og grus af havet!

Skagens Odde er således helt igennem opbygget af havaflejret sand og grus. Prøv at gå helt ud på oddens spids. Her kan man se, at vandet er helt gråt. Farven kommer af de store mængder sand, der med strømmen hvirvles rundt i vandmasserne. Kast derefter et blik ud over vandet i Kattegat. Det blå vand danner en markant kontrast til det grå vand og alene ud fra farveforskellene i vandet kan man aflæse materialevandringen ud for Skagens Odde.

Oddedannelsen er således i høj grad en dynamisk proces, der har været i gang i omtrent 7000 år. I området bag Nordstrand kan man under en gåtur med lethed kortlægge fortidens kystlinier. Kystlinierne ses ved de små parallelle forhøjninger (strandvolde) i landet bag den nuværende kystlinie. Herved får landskabet et ensartet bølget udseende. De regelmæssige små toppe (rimmer), der adskilles af lavere liggende og fugtige områder (dobber), betegnes lidt pudsigt som et rimme-dobbe landskab.

Foto: Ole Malling.

Grenens yderste spids. Her mødes Kattegat med Skagerrak.

Lyset er, som så mange andre steder ved Vesterhavet, særligt intenst på grund af refleksionen mellem det hvide sand og havet. Det tiltrak som bekendt mange kunstnere i midten af 1800 tallet. Navne som P.S. Krøyer, Laurits Tuxen samt Michael og Anna Ancher er nok de mest kendte. Der skal ikke megen fantasi til, før man for sit indre blik selv ser de berømte motiver spadsere ved stranden: Kvinderne i lange krinoliner og stråhvide, skyggefulde hatte. H. C. Andersen overdrev bestemt ikke, da han i 1850'erne beskrev det maleriske lys i sine rejsedagbøger. Det fik som bekendt kunstnere fra flere verdensdele til at følge opfordringen om at besøge og indfange Skagens lys på lærredet.

Medbring gerne kikkert, når lokaliteten besøges. Her er ikke alene mulighed for at "strække blikket", men også

god lejlighed for at studere fugletræk i det tidlige forår, hvis man er ornitologisk interesseret. De fleste fugle undgår at trække over store åbne havområder, hvis det er muligt. De følger landområdet til det yderste af Grenens spids, hvor odden fungerer som udflyvningssted og intet mindre end et storstilet "take off" for et væld af trækfugle på vej mod den Skandinaviske halvø eller det nordlige Rusland.

Som et "PS" skal denne beskrivelse afsluttes med, at man for nyligt (2002) i bladet "Samvirke" kunne læse, at det netop så højt roste "Skagens lys" ikke mere var så udpræget som hidtil. Det ville være nærliggende at søge forklaringen i geologien. Måske er aflejningsprocesserne ændrede for tiden, således at der aflejres større mængder (mørkt) grus på bekostning af det lyse (hvide) strandsand, hvorved refleksionen mellem strandens aflejringer og havet ikke mere synes så kraftig?

Andet:

Skagen Odde Naturcenter
Bøjlevejen 66
9990 Skagen
<http://www.skagen-natur.dk/>

Foto: Ole Malling.

Gl. Skagen.

Skagens Odde - Grenen Hvad er mon "odde", "rimme" og "dobbe"?

Umiddelbart lyder ordene i denne overskrift som det rene volapyk. På den anden side, er det ord, der med rette kan formuleres til et spørgsmål, der kan indgå i spillet Trivial Pursuit. Det drejer sig om det unge landskab ved Skagens Odde.

Hvor:

Skagens Gren i Nordjylland. Besøg også Skagen Odde Naturcenter.

Koordinater:

57.745855
10.632706

Find flere steder på:
www.geus.dk/naturperler

GEUS

www.geus.dk

Tekst:

Geolog, naturvejleder Tove Stockmarr